

G. Komoróczy Emőke

A Jubileumi kiállításához

A Ceglédi Kossuth Múzeumban rendezték meg Dohnál Tibor jubileumi kiállítását. A sok évtizedes munkásságról számot adó tárlat lenyűgöző, egységes és emelkedett. Megálltam a *Felröppent egy lány* című, 12 darabból álló – itt textilbe átírt, általam linómetszetben jó 50 éve ismert – első darabjánál.

A 60-as években kezdett kibontakozni Dohnál Tibor sajátos, azóta is folyamatos kiteljesedésben lévő egyedi képvilága, amely – immár minden figurativitás nélkül is – számomra mindig valamilyen konkrét üzenetet hordoz. A hajszálvékony vonalak hálójából kialakított formaalakzatok jelentéstartalmakkal telítettek. A jubileumi kiállítás ezeknek a textilátírataival indít. *Egy találkozás emléke* (1968) kitörölhetetlenül él a művész szívében, amelynek sodró varázsát (a virágszemű tündérlánnyal való elementáris találkozást) próbálta vonalakba zárni, hogy annyi évtized múltán is eleven élményként maradjon meg benne. Az érzelemgazdag lelkületű, több műfajban alkotó Dohnál Tibor lírai hevülettel, az évek eredendő titkát megismerni és feltárni vágyó lendülettel formálja meg hajlékony vonalakból a gyönyörű Tulipán-Lányt, akit elbűvölt a Kígyó, s hagyta magát „elcsábítani”. A Tündérkirálynőt egymással összekapaszkodó, harmonikusan rendeződő, kecses indalakzatok ölelik körül, elvegyülve a kígyóvonalakkal, s a Kígyó szájából újabb vonalláncok burjánzanak. Ravasz, hódító-kúszó mozdulatokkal ölelik körül a Viráglányt, akinek karívéből tulipánok fakadnak; s a Lány mintha színompás virágként lebegne; fején stilizált négylevelű lóheréből készült diadalkorona: a megtalált évek szerencseszimbóluma. Sorsdöntő találkozás (volt) ez a Szerellemmel: a Lány körül vibráló áramvonalak a szemlélőben is tüzes szikrákat pattantanak. A kinyíló Tulipán-Lányból az ősi Éva csábító varázsa árad, amellyel mindenkor – bármikor – könnyedén (újra és újra) elbűvöli a Kígyót; s a korszerű, indázó rajzolat, a Létezés öröme, Teljességét sugározza. Egyszerre személyes – és személytelenül „közös” élmény ez (gondolom, minden férfinban): az első megrendítő és a lépét felforgató Találkozás a Nő csábító hatalmával, amelynek ellenállni lehetetlen...

Egy találkozás emléke (1968)

Dohnál ez idő tájt készült grafikái az egymásratalálás boldogságát árasztják: lágyan kanyargó-tekeredő vonalaival az életforgatag dinamikáját s a szerelem sodrását, elementáris érzelmvilágát képezik le. Minden ilyen Találkozás magába rejti a „Folytatást”: kezdettől fogva jelen van benne a férfi-nő szintézisét megteremtő 3. személy: egy aprócska, csillagalakú sejtcsira formájában. Ez a kis sejtecske a *Nap-Virág-Ölelés* (1969) című képen egyre szebb, nagyobb, élő virágerdővé bomlik. Ezernyi apró tulipán ágbogak-indák, szimmetrikus vonulata sarjad az egymásba kapaszkodó ábrákból, mígnem az egész sugárzó napkorongszerű képződményé válik, osztódik-szaporodik, majd élő virág-alakba rendeződik. Az aprócska sejtől kis lény bontakozik ki: az ölelés gyümölcse: *a gyermek*. Az Élet legszebb ajándéka, boldogságforrás: a szülőpár örök összetartozásának záloga. Hiszen a megtermékenyült kicsi magsejt a Jövőt hordozza magában: magzattá érve az anyaméhben, védelmet-táplálékot merítve az anyatestből, egyesítve az anyai-apai géneket, felépül a kis Lény, mindkét szülő adottságait-hajlamait, testi-lelki, tulajdonságait egyesítve önmagában. Kilépve a Világba, majdan örök kapocs lesz az egymástól esetleg elváló szülőpár között.

Ezt a csodát jeleníti meg szimbolikusan az *Oh, Tihanynak...* című textilkép (Eger 1970), egyetlen alakzatba belevetítve a földi „hármasságot”: az égi Szentháromság evilági vetületét. A női és a férfi test rajzolata egy furcsa alakú (béka? avagy halszerű?) test és egy öblös kehely egymásba épített vonalaiból alakul ki – mintha varázsgömbben lebegne a két egymásba kapcsolódó alak. A termékenység szimbolikus megjelenítője ez a (külsőleg torznak látszó) alakzat, amelynek *bensejében* a kettőjük egyesüléséből származó magocska eleven, az Életet továbbadni képes Virággá változik. Az összefonódó kettős testben belül már érlelődik – növekszik az Új Élet: az életadók génjeiből épülő harmadik. A Sellőszerű viráglány arc fölött a sejtmag-napocska tündököl – hiszen az Élet tovaáramlását semmi nem tartóztathatja fel: a sejtmagocska majdan egy új életbe ismét tovább vándorol. Ez az Élet megmásíthatatlan Törvénye, az újrakezdés varázslata: mikor az életadók már rég eltűntek a föld porában, szellemük sellőlényük őrzi a hajdani virágbaborulás emlékét. „Oh, Tihanynak riadó leánya...” – asszociálunk Csokonai versére, a „magányos árva szív” fájdalmas Dalára, illetve a balatoni „kecskeköröm” meséjére. A Sellőlány hívásunkra mindenkor ráfelel – kiáltó szavunkat az egész part visszhangozza; de Tihany Tündérlányát immár soha senki sem látja a maga hajdani valójában (ez a tihanyi visszhang csodája!). Az Évet forrásból táplálkozó elemi sejtecskék másokban újra és újra egymásra találnak – a Szerelem örök: csak a párok változnak. Az életáram nemzedékről nemzedékre így halad tovább a szent Hármasság jegyében.

Dohnál az Életet magát kozmikus keretbe zártnak érzékeli, szinte kutatói kíváncsisággal veszi szemügyre az ember ösztönstruktúrájának (animális, fiziológiai meghatározottságának) és lelki-spirituális dimenziójának összefüggéseiben.

(részlet egy készülő nagyobb tanulmányból)